

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Кафедра оториноларингології з офтальмологією

СИЛАБУС

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ

обов'язкова навчальна дисципліна

рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	222 «Медицина»
кваліфікація освітня	магістр медицини
кваліфікація професійна	лікар
освітньо-професійна програма	«Медицина»
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення навчальної дисципліни	4 курс VIII семестр

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ «ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ»

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Безега Михайло Іванович, к.мед.н., в.о. зав. кафедри Безшапочний Сергій Борисович., д.мед.н., проф. Гасюк Юрій Аналотійович, д.мед.н., проф. Зачепило Світлана Вікторівна, к.мед.н., доц. Лобурець Валерій Васильович, к.мед.н., доц. Подовжній Олександр Григорович, к.мед.н., доц. Соннік Наталія Богданівна, к.мед.н., доц. Лобурець Андрій Валерійович, к.мед.н., ас.
Профайл викладача (викладачів)	https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	0532 564494
E-mail:	lor@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – **3,0/90** год., із

них: Лекції – **6** год

Практичні заняття – **34** год

Самостійна робота – **50** год

Вид контролю: підсумковий модульний контроль (**ПМК**)

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які науково-практичні працівники пред'являють до здобувачів вищої освіти при вивченні обов'язкової навчальної дисципліни «Оториноларингологія», ґрунтується на засадах академічної доброчесності та побудована з урахуванням норм законодавства України, Статуту, положень ПДМУ та інших нормативних документів.

Реалізація освітнього процесу за дисципліною «Отоларингологія з особливостями дитячого віку» в особливих умовах (воєнний стан, карантин та ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема лекції та практичні заняття – з використанням платформ Zoom, Google Classroom, Google meet та ін.

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством.

Навчальна дисципліна базується на свідомому та сумлінному виконанні здобувачами вищої освіти своїх обов'язків, дотримання прийнятих у суспільстві загальних правил та норм поведінки.

Нормативні документи, що регламентують організацію навчального процесу на кафедрі та в університеті можна знайти за [посиланням \(https://www.pdmu.edu.ua/n-process/viddil-monitoringu-osvity/informaciyi-materiali-n-process-vimo-ek9k\)](https://www.pdmu.edu.ua/n-process/viddil-monitoringu-osvity/informaciyi-materiali-n-process-vimo-ek9k).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з навчальної дисципліни «Оториноларингологія», дотримуючись принципів академічної доброчесності, які викладені в Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/acuIqVmfy9EklnqGTDeNGxcZYY09NpWN3T2KFdps.pdf)

Здобувачі вищої освіти академії обов'язково повинні дотримуватись «Правил внутрішнього розпорядку для студентів ПДМУ». Обов'язковим є систематичне відвідування усіх видів навчальних занять (окрім випадків з поважних причин), які проводяться за розкладом згідно з графіком навчального процесу у відповідності з робочими навчальними планами та програмою дисципліни. Здобувачі вищої освіти мають приходити на заняття своєчасно, відповідно до розкладу, запізнення на заняття не допускаються.

Мовою освітнього процесу є державна мова, а для здобувачів освіти міжнародного факультету додатково англійська.

Під час навчально-виховного процесу на кафедрі здобувачі вищої освіти мають бути присутніми у змінному медичному одязі (халат та

шапочка) та у змінному взутті, предмети одягу повинні бути чистими та випрасуваними.

Упродовж практичних та лекційних занять з дисципліни здобувачам вищої освіти заборонено виходити з аудиторії без дозволу викладача, користуватися підручниками, посібниками, конспектами, мобільними телефонами чи іншими електронними засобами, що здатні транслювати матеріали, чи іншими засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача; займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших студентів та заважати викладачу; вчиняти аморальні дії, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику; вчиняти протиправні дії; здійснювати будь-які дії, що можуть створити умови, небезпечні для здоров'я та/або життя оточуючих.

Відпрацювання незадовільних оцінок на кафедрі оториноларингології з офтальмологією розпочинається за 2 тижні до закінчення семестру і проводиться виключно у випадку, коли здобувач освіти має середній бал поточної успішності модуля з дисципліни менше 3,0 до досягнення ним мінімального балу для допуску до ПМК. Отримання позитивних оцінок за темами змістових модульних контролів та захисту історії хвороби є обов'язковою умовою для допуску до ПМК.

З метою дотримання правил академічної доброчесності під час навчання на кафедрі оториноларингології з офтальмологією **здобувачі освіти мають:**

- самостійно виконувати завдання поточного та підсумкового контролю;
- посилатися на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної та наукової діяльності;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Під час перебування на кафедрі здобувачі освіти повинні дотримуватися вимог:

- дотримуватися ділового стилю одягу;
- підтримувати порядок в навчальних кімнатах;
- дбайливо відноситися до майна (меблів, обладнання), що знаходяться у навчальних приміщеннях кафедри;

- не виносити без дозволу викладача речі та обладнання з навчальних кімнат та приміщень кафедри
- поводити себе гідно, тактовно, зберігати витримку і самоконтроль.

При організації освітнього процесу на кафедрі оториноларингології з офтальмологією викладачі і здобувачі освіти діють відповідно до наступних нормативних документів:

Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті

https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf

Правила внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету; https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQgr93b.pdf

Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті; https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/tswROM7KUS0XT7aEsz3ZJ1peVh33PidlmTM3uuyo.pdf

- Положення про організацію самостійної роботи студентів в Полтавському державному медичному університеті

https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/BGUZVLhZvFmIMvpYzHnEFfb9IIwhTrEjOaaFdpTd.pdf

Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/d2v3WhcBOWnuedYRoBKRe7k1xnl4KtbB2r2NR2CG.pdf

Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Полтавського державного медичного університету.

Якщо Ви не згодні з результатами підсумкового контролю, ознайомтесь з «Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти»

https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/DDgFa7zhzJAcNHnKamWyKPDd1P2msJNfrEAv36Bu.pdf

Опис навчальної дисципліни (анотація)

«Оториноларингологія» – це розділ клінічної медицини, що вивчає анатомію, фізіологію та патологію вуха, носа, приносових порожнин, глотки, гортані та суміжних з ними органів. Поруч із цим, оториноларингологія

розглядає методи діагностики, лікування та профілактики захворювань ЛОР-органів. Об'єднання оториноларингологічної патології та виділення її в самостійну дисципліну почалося в середині XIX сторіччя, і обумовлене анатомо-топографічною єдністю ЛОР-органів, їхнім фізіологічним та функціональним зв'язком. Розробка ендоскопічних методів дослідження ЛОР-органів сприяла формуванню та стрімкому розвитку оториноларингології як самостійної медичної спеціальності. Необхідність і важливість викладання оториноларингології обумовлені широкою поширеністю захворювань ЛОР-органів та їх ускладнень. В теперішній час оториноларингологія є галуззю охорони здоров'я, компетенція в якій обов'язкова для випускника вищого медичного навчального закладу. Впровадження в практику сучасних методів діагностики забезпечує не тільки ефективне лікування і профілактику оториноларингологічних нозологій, а й запобігає розвитку тяжких хронічних захворювань з боку інших органів і систем макроорганізму. Під час вивчення оториноларингології здобувачі вищої освіти отримують теоретичні знання і набувають практичні навички стосовно питань етіології, патогенезу, діагностики, лікування та профілактики захворювань ЛОР-органів, які спрямовані на покращення якості життя, збереження здоров'я та працездатності людини.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Оториноларингологія» є анатомія, фізіологія ЛОР-органів, етіологічні чинники та патогенетичні механізми розвитку захворювань ЛОР-органів, клінічний перебіг, методи діагностики, лікування та профілактики оториноларингологічної патології, допомога при виникненні невідкладних станів в оториноларингології, організація оториноларингологічної допомоги в Україні.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити. Вивчення дисципліни «Оториноларингологія» базується на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти з дисциплін: патоморфології, соціальної медицини, громадського здоров'я, фармакології, патофізіології, пропедевтики педіатрії, загальної хірургії, пропедевтики внутрішньої медицини.

Постреквізити. Вивчення дисципліни «Оториноларингологія» закладає основи для подальшого вивчення здобувачами вищої освіти таких дисциплін як внутрішня медицина, в т.ч. клінічна фармакологія, клінічна імунологія та алергологія, професійні хвороби.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Оториноларингологія» є здобуття знань з анатомії та фізіології ЛОР-органів, етіологічних чинників та патогенетичних механізмів захворювань ЛОР-органів, клінічних ознак, методів діагностики, лікування та профілактики оториноларингологічної патології, опанування здобувачами вищої освіти необхідних умінь і навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Оториноларингологія» є:

- аналізувати анамнестичні та клінічні данні пацієнта;
- інтерпретувати результати лабораторних, інструментальних та додаткових методів досліджень;
- встановити попередній, клінічний, остаточний діагноз;
- визначати тактику лікування пацієнтів із захворюваннями ЛОР-органів та їх ускладненнями;
- виконувати необхідні медичні маніпуляції;
- надавати допомогу при невідкладних станах в оториноларингології.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Згідно з вимогами ОПП «Медицина» дисципліна «Оториноларингологія» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Медицина» або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому

усному й писемному мовленні.

7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Навички опитування пацієнта.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
7. Здатність до діагностування невідкладних станів.
8. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.
9. Навички надання екстреної медичної допомоги.
10. Навички виконання медичних маніпуляцій.
11. Здатність до визначення тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів і післяпологового періоду. Навички консультування з питань планування сім'ї та підбору методу контрацепції.
12. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
13. Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.
14. Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.
15. Здатність до проведення експертизи працездатності.
16. Здатність до ведення медичної документації.

Програмні результати навчання, формуванню яких сприяє вивчення клінічної дисципліни «Оториноларингологія».

1. Знати будову та функції окремих органів й систем і організму людини в цілому в нормі, при розвитку патологічних процесів, захворювань; вміти використовувати набуті знання в подальшому навчанні та у практичній діяльності лікаря.
2. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез життя (професійний анамнез зокрема) в умовах закладу охорони здоров'я та/або вдома у хворого, за

стандартною схемою опитування.

3. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні). Оцінювати інформацію з метою проведення диференційної діагностики захворювань, використовуючи знання про людину, її органи й системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень (за списком 4).

4. Встановлювати попередній і клінічний діагноз захворювання (за списком 2) на підставі провідних клінічних симптомів або синдромів (за списком 1) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного і інструментального обстеження хворого, висновки диференціальної діагностики, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

5. Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

6. Призначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

7. Визначати характер лікування захворювання (консервативне, оперативне) та його принципи (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

8. Проводити діагностику невідкладних станів та встановлювати діагноз (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, в закладі охорони здоров'я), у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації, у польових умовах, в умовах нестачі

інформації й обмеженого часу, використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

9. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі встановленого діагнозу (за списком 3) в умовах обмеженого часу за допомогою стандартних схем.

10. Надавати екстрену медичну допомогу за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми.

11. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

12. Оцінювати загальний стан вагітної, роділлі та породіллі в умовах закладу охорони здоров'я на підставі анамнестичних даних, загального огляду, бімануального, зовнішнього та внутрішнього акушерського обстеження. Визначати тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Проводити консультації з питань планування сім'ї та підбору методу контрацепції на підставі анамнестичних даних, загального огляду й гінекологічного обстеження жінки, використовуючи знання про репродуктивні органи жінки, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

13. Здійснювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, у тому числі й заходів первинної профілактики в умовах закладу охорони здоров'я та за його межами, на підставі даних про стан здоров'я населення, що обслуговується, про наявність впливу на нього довкілля, детермінант здоров'я, використовуючи існуючі методи, у межах первинної медико-санітарної допомоги населенню. Організовувати проведення серед закріпленого контингенту населення заходів вторинної та третинної профілактики, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я людини (скринінг, профілактичний медичний огляд, звернення за медичною допомогою).

14. Планувати та проводити профілактичні й протиепідемічні заходи для запобігання розповсюдження інфекційних хвороб (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я на підставі результатів епідеміологічного обстеження осередків інфекційних хвороб, епідеміологічного аналізу, використовуючи існуючі профілактичні та протиепідемічні методи. Виявляти в умовах закладу охорони здоров'я, використовуючи статистичні й лабораторні методи групи ризику, території ризику, час ризику, фактори ризику та здійснювати епідеміологічний аналіз інфекційної захворюваності населення. Діагностувати на ранніх стадіях інфекційні захворювання (за списком 2), проводити первинні протиепідемічні заходи в осередку інфекційної хвороби.

15. Визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду в закладі охорони здоров'я або вдома у хворого на підставі отриманих даних про стан здоров'я пацієнта, за допомогою стандартних схем, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення.

16. Проводити експертизу працездатності шляхом визначення наявності та ступеня обмежень життєдіяльності, виду, ступеня і тривалості непрацездатності з оформленням відповідних документів в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини.

17. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів, використовуючи стандартну технологію. Готувати звіти про особисту виробничу діяльність, використовуючи офіційні облікові документи за типовою формою.

18. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни «Оториноларингологія» здобувачі вищої освіти повинні

Знати:

- топографічну і клінічну анатомію верхніх дихальних шляхів і вуха у віковому аспекті;
- фізіологію ЛОР-органів; взаємний зв'язок функціональних систем організму і рівні їх регуляції;
- клінічні і функціональні методи дослідження в оториноларингології;
- етіологічні чинники та основні патогенетичні механізми патологічних процесів верхніх дихальних шляхів і вуха;

- клінічну картину, методи діагностики і лікування основних захворювань носа і приносних пазух, зовнішнього, середнього і внутрішнього вуха, глотки, гортані, їх профілактику у віковому аспекті;
- принципи надання невідкладної допомоги при ургентній ЛОР-патології;
- принципи підготовки хворих до операції і ведення в післяопераційному періоді;
- засоби і методи знеболювання при оториноларингологічних операціях;
- особливості дієтотерапії при ЛОР-захворюваннях;
- обладнання операційних, хірургічних інструментарій, який використовується при різних операціях на ЛОР-органах;
- основи експертизи тимчасової і постійної непрацездатності;
- правові питання діяльності лікаря-отоларинголога;
- питання організації ЛОР-допомоги в екстремальних умовах (епідемії, землетруси, потопи);
- вимоги етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності;
- принципи санітарно-просвітницької роботи.

Вміти:

- збирати та оцінювати дані анамнезу;
- проводити ендоскопічне обстеження оториноларингологічного хворого (передня і задня риноскопія, орофарингоскопія, непряма ларингоскопія, отоскопія) та оцінювати стан обстежуваного;
- складати план обстеження хворого;
- інтерпретувати дані додаткових (лабораторних та інструментальних) методів досліджень;
- проводити диференціальну діагностику найбільш поширених захворювань верхніх дихальних шляхів та вуха;
- встановити попередній та клінічний діагноз;
- визначати тактику ведення хворого із оториноларингологічною патологією;
- виконувати діагностично-лікувальні маніпуляції;
- надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах;
- розробляти профілактичні заходи щодо захворювань верхніх дихальних шляхів і вуха;
- вести медичну документацію;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ОСНОВНИХ ПИТАНЬ,
ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЇ.**

Модуль 1. Оториноларингологія.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Анатомія та фізіологія носа та приносних пазух. Захворювання носа та приносних пазух. Риногенні внутрішньочерепні та орбітальні ускладнення.</p> <p>Клінічна анатомія та фізіологія носа та приносних пазух. Травми носа та приносних пазух. Носова кровотеча. Гострий та хронічні риніти. Гострі та хронічні синуїти. Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострих та хронічних синуїтах. Шляхи та етапи поширення інфекції з носа та приносних порожнин в орбіту і порожнину черепа, основні клінічні прояви.</p>	2
2	<p>Будова та функції лімфаденоїдного глоткового кільця. Захворювання глотки. Анатомія та фізіологія гортані. Захворювання гортані.</p> <p>Особливості будови мигдаликів лімфаденоїдного глоткового кільця та їх функція. Визначення та класифікація тонзиліту. Диференційна діагностика гострих тонзилітів. Ускладнення ангін. Хронічний тонзиліт. Будова та функції гортані. Класифікація, основні принципи діагностики та лікування різних форм хронічних ларингітів. Визначення, причини та класифікація стенозів гортані, принципи надання невідкладної допомоги.</p>	2
3	<p>Захворювання зовнішнього та середнього вуха. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення.</p> <p>Етіологічні чинники та особливості лікування запалення зовнішнього вуха. Етіологія, патогенез, клінічні стадії гострого гнійного середнього отиту та особливості перебігу у немовлят. Ускладнення гострого гнійного середнього отиту. Клінічні форми хронічного гнійного середнього отиту. Санаційні та слуховідновлювальні</p>	2

	операції на вусі. Шляхи та етапи поширення інфекції з вуха в порожнину черепа, основні клінічні прояви.	
	Всього	6

Семінарські заняття програмою не передбачені.

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	2	3
	Модуль 1. Оториноларингологія	
	<i>Змістовий модуль 1. Пропедевтика оториноларингології.</i>	
1.	Ендоскопічні методи дослідження ЛОР-органів. Клінічна анатомія, фізіологія та методи дослідження носа та приносових пазух. <ul style="list-style-type: none"> - Організація робочого місця лікаря- отоларинголога; розташування хворого, лікаря, джерела світла. - Будова лобного рефлектора та налобного освітлювача, правила користування ними. - Зовнішній огляд ЛОР – органів, послідовність та техніка проведення ендоскопічних досліджень ЛОР – органів. - Клінічна анатомія порожнини носа. - Особливості будови слизової оболонки дихальної та нюхової зон носової порожнини. - Нюховий аналізатор, провідникові шляхи. - Клінічна анатомія приносових пазух, їх топографія. - Функції носа та приносових порожнин. - Методи дослідження порожнини носа та приносових пазух. 	2
2.	Клінічна анатомія, фізіологія та методи дослідження глотки, гортані. <ul style="list-style-type: none"> - Топографія глотки, гортані. Вікові та статеві особливості. 	2

	<ul style="list-style-type: none"> - Клінічна анатомія глотки. - Будова та функції лімфаденоїдного глоткового кільця. - Фізіологія та методи дослідження глотки. - Клінічна анатомія гортані. Функціональна характеристика м'язів гортані. - Фізіологія гортані. - Зовнішній огляд, пальпація, непряма та пряма ларингоскопія, ендовідеоскопічний огляд гортані. - Інтерпретація ларингоскопічної картини. - Додаткові методи дослідження гортані. 	
3.	<p>Клінічна анатомія, фізіологія слухового та вестибулярного аналізаторів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анатомо-топографічні особливості зовнішнього слухового проходу. - Особливості шкірного покриву зовнішнього слухового проходу. - Анатомічні структури середнього вуха. - Анатомічна будова барабанної порожнини. - Будова і функції барабанної перетинки. - Анатомо-фізіологічні особливості слухової труби у віковому аспекті. - Типи будови соскоподібного відростка, варіанти пневматизації та їхнє значення для розвитку патологічних процесів. - Будова структур внутрішнього вуха. 	2
4.	<p>Методи дослідження слухового та вестибулярного аналізаторів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Методи дослідження структур середнього вуха. - Механізм звукопроведення та звукосприйняття. - Інтерпретація отоскопічної картини. - Дослідження слуху мовою. - Камертональні проби (проби Рінне, Швабаха, Вебера), мета проведення, техніка виконання та інтерпретація результатів. - Аудиометрія, види, характеристика основних типів аудиометричних кривих. - Закони Евальда; «залізні правила» В.Г.Воячека. - Методи дослідження півколових каналів. Види і 	2

	<p>характеристика ністагму.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Методи дослідження отолітового апарату. Оцінювання результатів. 	
<i>Змістовий модуль 2. Клінічна оториноларингологія.</i>		
5.	<p>Захворювання носа. Викривлення перегородки носа, фурункул носа, гострі та хронічні риніти.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Причини викривлення носової переділки. Методи хірургічної корекції, особливості в дитячому віці. - Фурункул носа: клініка, діагностика, лікування, профілактика ускладнень. - Гострий риніт: етіологічні чинники, стадії клінічного перебігу, лікування. - Класифікація хронічних ринітів. - Клінічна картина, діагностика та лікування різних форм хронічного риніту. - Озена: етіологія, клінічна картина, діагностика, принципи лікування. - Вазомоторний риніт. Класифікація. Принципи консервативного та хірургічного лікування - Алергічний риніт: клінічна картина, діагностика, принципи лікування. 	2
6.	<p>Гострі та хронічні захворювання приноскових пазух. Риногенні орбітальні і внутрішньочерепні ускладнення.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Етіологія, патогенез, клінічні прояви та діагностика гострих синуїтів. - Особливості перебігу одонтогенного гаймориту. - Пункція верхньощелепної пазухи: показання, техніка виконання, можливі ускладнення. - Класифікація, клінічні симптоми, діагностика, диференційна діагностика хронічного запалення верхньощелепної, лобної, решітчастої та основної пазух. - Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострих та хронічних синуїтах. - Шляхи проникнення інфекції із приноскових пазух у порожнину черепа та орбіту. - Клінічні симптоми, діагностика, принципи лікування риногенних орбітальних і 	2

	внутрішньочерепних ускладнень.	
7.	<p>Гострі захворювання глотки. Первинні і вторинні ангіни. Ускладнення ангін, заглотковий абсцес, дифтерія глотки.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гострий фарингіт: етіологія, патогенез, клінічна картина та принципи лікування. - Класифікація тонзиліту. Первинні та вторинні ангіни. - Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, класифікація, діагностика та лікування гострих первинних тонзилітів. - Етіологія, патогенез, класифікація, клінічні симптоми, діагностика та лікування гострих вторинних тонзилітів. - Диференційна діагностика різних форм гострих тонзилітів. - Етіологія, патогенез, клінічні симптоми ускладнень ангін, профілактика та принципи лікування. - Дифтерія глотки: етіологія, епідеміологія, клінічні форми, критерії діагностики, лікування і профілактика. 	2
8.	<p>Хронічні захворювання глотки. Гіпертрофія піднебінних та глоткового мигдаликів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Класифікація хронічного тонзиліту. - Клінічні симптоми, критерії діагностики хронічного тонзиліту. - Принципи консервативного лікування хронічного тонзиліту. - Хірургічне лікування хронічного тонзиліту: показання, основні види оперативних втручань, ускладнення. - Гіпертрофія піднебінних мигдаликів: етіологія, клінічна картина, лікування, показання до операції. - Гіпертрофія глоткового мигдалика: етіологія, клінічна картина, лікування, показання до операції. 	2
9.	<p>Гострі та хронічні захворювання гортані.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гострий ларингіт: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування. 	2

	<ul style="list-style-type: none"> - Гортанна ангіна: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування. - Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування гострого ларинготрахеїту у дітей. - Класифікація хронічних ларингітів. - Клінічна картина, діагностика та лікування різних форм хронічного ларингіту. принципи мікрохірургічних втручань. - Передпухлинні захворювання гортані (дискератози — пахідермія, лейкоплакія): клінічні симптоми, діагностика та лікування. 	
10.	<p>Захворювання зовнішнього та середнього вуха. Гострий гнійний середній отит. Мастоїдит. Антромастоїдотомія.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Клінічні симптоми, діагностика та методи видалення сірчаного корка, можливі ускладнення. - Клінічні симптоми, діагностика та лікування фурункулу зовнішнього слухового проходу. - Клінічні симптоми, діагностика та лікування зовнішнього отиту. Етіологія, клінічний перебіг та лікування злоякісного зовнішнього отиту. - Етіологія та патогенез гострого гнійного середнього отиту. - Стадії перебігу гострого середнього отиту. - Особливості перебігу гострого середнього отиту у немовлят. - Принципи лікування гострого гнійного отиту. Парацентез. - Клінічні форми мастоїдиту. Антрит. - Принципи лікування мастоїдитів. Антротомія, техніка виконання. 	2
11.	<p>Хронічний гнійний середній отит, лабіринтит. Санаційні та слуховідновлювальні операції на вусі. Курація хворих.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Причини, що призводять до розвитку хронічних гнійних захворювань середнього вуха. - Класифікація хронічного гнійного середнього отиту. - Диференційна діагностика епітимпаніту і 	2

	<p>мезотимпаніту.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Холестеатома: механізми утворення, діагностика, ускладнення. - Принципи консервативного лікування хронічних гнійних середніх отитів. - Санаційні та слуховідновлювальні операції: показання, принципи виконання, ускладнення). 	
12.	<p>Негнійні захворювання вуха: катар середнього вуха, сенсоневральна приглухуватість, отосклероз, хвороба Мен'єра.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гострий катар середнього вуха: клінічна картина, діагностика, лікування. - Етіологія, патогенез, клініка сенсоневральної приглухуватості. - Діагностика сенсоневральної приглухуватості. - Принципи лікування та профілактики сенсоневральної приглухуватості. Слухопротезування. - Отосклероз: причини виникнення, клінічні симптоми, діагностика. - Хірургічне лікування отосклерозу (стапедопластика): показання, принципи виконання. - Хвороба Мен'єра: етіологія, варіанти клінічного перебігу, лікування. 	2
13.	<p>Пухлини та інфекційні гранульоми ЛОР-органів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Доброякісні пухлини ЛОР-органів: діагностика, принципи лікування. - Ювенільна ангіофіброма носоглотки: клінічна картина, діагностика, принципи лікування. - Злоякісні пухлини приносових пазух та глотки: клінічна картина, принципи діагностики і лікування. - Злоякісні пухлини гортані: клінічна картина, діагностика та принципи лікування раку гортані. - Принципи ранньої діагностики злоякісних пухлин ВДШ та вуха. - Туберкульоз ЛОР-органів: клінічна картина, критерії діагностики і лікування. - Сифілітичне ураження ЛОР-органів: клінічна картина, 	

	критерії діагностики і лікування. - Склерома ВДШ: етіологія, епідеміологія, стадії клінічного перебігу, критерії діагностики, принципи лікування.	
Змістовий модуль 3. Невідкладні стани в оториноларингології.		
14.	Стеноз гортані. - Визначення стенозу, класифікація, етіологічні чинники. - Стадії клінічного перебігу стенозу гортані. - Основні принципи консервативного лікування стенозів гортані. - Показання до трахеостомії та конікотомії. - Види трахеостомій, техніка виконання, ускладнення. - Будова трахеоканюлі, догляд за нею і трахеостоєюю. - Конікотомія, техніка виконання, ускладнення.	2
15.	Травми носа, носові кровотечі. Сторонні тіла ЛОР-органів. - Класифікація переломів кісток носа. - Методи обстеження хворих з травмами носа та приносових пазух. - Техніка пальцевої та інструментальної редресації кісток носа. - Класифікація та причини носових кровотеч. - Методика проведення передньої та задньої тампонади носа. - Загальні заходи при наданні допомоги хворому з носовою кровотечею. - Сторонні тіла ВДШ та вуха: принципи діагностики і видалення.	2
16.	Захист історії хвороби.	2
17.	Підсумковий модульний контроль.	2
	Всього	34

Самостійна робота

Модуль 1. Оториноларингологія

№	Тема	Кількість годин
---	------	--------------------

з.п.		
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	15
2.	Підготовка до поточних контрольних заходів	4
3.	Написання навчальної історії хвороби	12
4.	Підготовка до захисту історії хвороби	5
5.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
6.	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік): Мікози ЛОР-органів. - Етіологічні чинники захворювань. - Сучасні методи діагностики. - Принципи лікування. Деформації зовнішнього носа. Ринопластика. - Види деформації зовнішнього носа - Показання до ринопластики - Види ринопластики: закрита та відкрита. - Методика проведення втручань. - Можливі ускладнення.	4 4
Разом		50

Індивідуальні завдання – робочою навчальною програмою не передбачені.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю та семестрової підсумкової атестації

Модуль 1: Оториноларингологія.

Змістовий модуль 1. Пропедевтика оториноларингології.

1. Основні етапи становлення оториноларингології як самостійної медичної дисципліни в Україні та в ПДМУ. Основні напрямки розвитку та досягнення сучасної оториноларингології.
2. Клінічна анатомія та фізіологія порожнини носа. Будова стінок носової порожнини.
3. Особливості будови слизової оболонки носової порожнини. Мукоциліарний транспорт як складова колонізаційної резистентності порожнини носа.

4. Клінічна анатомія приносних пазух. Вікові особливості та функції приносних пазух. Методи дослідження.
5. Функції носа. Методи дослідження носа.
6. Клінічна анатомія та функції глотки, методи дослідження відділів глотки.
7. Анатомія та фізіологія лімфаденоїдного глоткового кільця. Вікові особливості та методи дослідження.
8. Будова піднебінних мигдаликів та участь в формуванні місцевого та системного імунітету організму людини.
9. Клінічна анатомія та топографія гортані: хрящі, зв'язки та м'язи.
10. Порожнина гортані та її поверхи. Фізіологія гортані. Методи дослідження гортані у дорослих і дітей.
11. Анатомія зовнішнього вуха. Анатомо-фізіологічні особливості зовнішнього слухового проходу у дітей та дорослих. Методи дослідження.
12. Анатомічні структури середнього вуха, їх функціональний зв'язок. Методи дослідження.
13. Анатомія барабанної порожнини, топографія стінок, поверхи барабанної порожнини. Ланцюг слухових кісточок, його складові та функціональне значення.
14. Клінічна анатомія та функції барабанної перетинки. Анатомо-фізіологічні особливості у дітей раннього віку.
15. Клінічна анатомія соскоподібного відростка. Типи пневматизації соскоподібного відростка. Вікові особливості.
16. Клінічна анатомія, фізіологія слухової труби. Особливості її будови у дитячому віці. Методи дослідження прохідності слухової труби.
17. Відділи, порожнини та рідини внутрішнього вуха, їх фізіологічне призначення.
18. Будова завитки та спірального органа, їх фізіологічне призначення.
19. Системи звукопроведення та звукосприйняття (повітряна, кісткова провідність).
20. Дослідження слуху мовою та камертонами. Досліди Рінне, Вебера, Швабаха, Желле, Бінга, Федерічі. Диференційна діагностика уражень звукопровідного та звукосприймального апаратів.
21. Тональна порогова та мовна аудіометрія. Характеристика основних типів аудіометричних кривих.
22. Будова кісткового і перетинчастого лабіринтів. Провідні шляхи вестибулярного аналізатора.

23. Адекватні подразники ампулярного та отолітового апаратів. Групи рефлексів, що виникають при подразненні вестибулярного апарату.
24. Закономірності ністагму (досліди Евальда, «залізні» закони Воячека). Види і характеристика ністагму.

Змістовий модуль 2. Клінічна оториноларингологія.

25. Викривлення носової перегородки: клінічні симптоми, діагностика, методи хірургічної корекції.
26. Фурункул носа: етіологічні чинники, клінічні симптоми, діагностика та лікування.
27. Деформації зовнішнього носа. Ринопластика, показання до ринопластики, види ринопластики, методика проведення, ускладнення.
28. Гострий риніт: етіологічні чинники, стадії клінічного перебігу, лікування, можливі ускладнення.
29. Хронічні риніти: класифікація, етіологічні чинники, клінічні прояви, диференційний діагноз, лікування.
30. Вазомоторний риніт: алергічна і нейровегетативна форми, клінічна картина, діагностика та лікування.
31. Гострий синуїт: етіологічні чинники, клінічні симптоми, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування.
32. Основні причини розвитку та особливості перебігу одонтогенного гаймориту. Діагностика. Пункція верхньощелепної пазухи, техніка виконання, можливі ускладнення.
33. Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострому синуїті. Переваги малоінвазивних оперативних втручань, особливості післяопераційної реабілітації.
34. Класифікація хронічних синуїтів. Клінічні симптоми, методи діагностики та диференційна діагностика. Принципи консервативного лікування.
35. Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при різних формах хронічних синуїтів. Особливості післяопераційної реабілітації.
36. Хронічні поліпозні синуїти: етіологічні чинники, патогенетичні механізми, клінічні ознаки, діагностика, комплексне лікування (сучасні принципи консервативного та оперативного лікування).
37. Риногенні внутрішньочерепні ускладнення: шляхи проникнення інфекції, види ускладнень, принципи діагностики та види оперативних втручань.

38. Ринопгенні орбітальні ускладнення: шляхи проникнення інфекції, види ускладнень, принципи діагностики та оперативного лікування.
39. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми та діагностика гострих первинних тонзилітів (ангін).
40. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми та діагностика гострих вторинних тонзилітів (ангін).
41. Диференційна діагностика різних форм гострих тонзилітів. Принципи терапії та можливі ускладнення ангін.
42. Дифтерія глотки: етіологія, патогенез, клінічна картина, критерії діагностики та диференційної діагностики, лікування та профілактика.
43. Хронічний тонзиліт: класифікація, етіологічні чинники, патогенетичні механізми, місцеві ознаки хронічного тонзиліту. Тонзилогенні та метатонзилярні ускладнення.
44. Консервативне та хірургічне лікування хронічного тонзиліту. Показання та протипоказання до оперативного втручання, органозберігальні операції.
45. Аденоїдні вегетації: етіологія, клініка, консервативне та хірургічне лікування.
46. Гіпертрофія піднебінних мигдаликів: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, показання до оперативного втручання.
47. Гострий ларингіт: етіологія, клінічні симптоми, діагностика та основні принципи лікування.
48. Гострий стенозуючий ларинготрахеїт у дітей: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, інтенсивна терапія.
49. Дифтерія гортані: етіологія, патогенез, клінічна картина, критерії діагностики, лікування та профілактика.
50. Хронічні ларингіти: основні форми, етіологія, патогенез, принципи диференційної діагностики.
51. Хронічний гіперпластичний ларингіт: клінічні ознаки, форми, сучасні методи діагностики, консервативне лікування та мікрохірургічне ендоларингеальне втручання.
52. Передракові захворювання гортані (дискератоми – пахідермія, лейкоплакія): клінічна картина, сучасні методи діагностики, лікування.
53. Зовнішній отит: форми, етіологія, клінічні ознаки, діагностика та лікування. Злоякісний зовнішній отит: етіологія, особливості клінічного перебігу та лікування.
54. Отомікоз: етіологічні чинники, клінічні симптоми, методи сучасної діагностики та лікування.

55. Гострий гнійний середній отит: етіологічні чинники, шляхи проникнення інфекції в середнє вухо, стадії клінічного перебігу, діагностика та лікування.
56. Особливості перебігу гострого гнійного середнього отиту у дітей раннього віку. Діагностика та лікування. Показання до парацентезу, техніка виконання.
57. Ускладнення гострого гнійного середнього отиту. Гострий мастоїдит, антрит: причини розвитку, клінічні симптоми, діагностика, лікування. Антромастоїдотомія.
58. Атипові форми мастоїдиту: причини розвитку та основні форми.
59. Хронічний гнійний середній отит: класифікація, клінічні форми, диференційна діагностика епітимпаніту і мезотимпаніту, основні напрямки лікування.
60. Хронічний гнійний епітимпаніт. Холестеатома, механізми її утворення. Клінічні симптоми та отоскопічні ознаки, методи дослідження та лікування.
61. Хірургічне лікування хронічного гнійного епітимпаніту на сучасному етапі розвитку отіатрії. Показання до санаційних та слуховідновлювальних операцій, етапи та основні принципи виконання, ускладнення.
62. Лабіринтит: класифікація, етіологія, патогенез, клінічні форми, диференційна діагностика та лікування.
63. Гостра і хронічна сенсоневральна приглухуватість: етіологічні чинники, клінічні прояви, діагностика, сучасне лікування і профілактика.
64. Отосклероз: патогенетичні механізми, клінічні прояви, діагностика, показання до слуховідновлювальної операції – стапедопластики, техніка виконання.
65. Хвороба Мен'єра: етіологія, патогенез, клінічні симптоми, діагностика та методи лікування.
66. Класифікація пухлин ЛОР-органів. Принципи діагностики та лікування доброякісних пухлин ЛОР-органів.
67. Злоякісні пухлини мигдаликів: клінічна симптоматика, принципи діагностики та лікування.
68. Злоякісні пухлини гортані: локалізація, клінічні симптоми, сучасні методи діагностики та лікування.
69. Принципи ранньої діагностики злоякісних пухлин ВДШ та вуха. Методи лікування злоякісних пухлин ВДШ та вуха: хірургічний, променевий та хіміотерапевтичний. Їх значення та терапевтичні можливості.
70. Склерома верхніх дихальних шляхів: етіологія, епідеміологія, стадії

клінічного перебігу, критерії діагностики, диференційна діагностика та принципи лікування.

71. Туберкульоз верхніх дихальних шляхів: клінічні прояви, критерії діагностики, диференційна діагностика та основні принципи лікування.
72. Сифіліс верхніх дихальних шляхів: клінічні прояви, особливості діагностики, диференційна діагностика, принципи лікування.
73. Мікози ЛОР-органів: етіологічні чинники, патогенез, сучасні методи діагностики та лікування.

Змістовий модуль 3. Невідкладні стани в оториноларингології.

74. Стеноз гортані: визначення, класифікація, причини розвитку стенозів гортані, основні симптоми.
75. Стадії стенозу гортані, їх клінічна характеристика, принципи лікування.
76. Конікотомія та крикоконікотомія: визначення понять, показання, техніка виконання.
77. Трахеостомія: показання, її варіанти, техніка виконання, ускладнення. Будова трахеостомічної трубки, догляд за нею та трахеостомаю.
78. Перелом кісток носа, класифікація, клінічні ознаки, критерії діагностики, лікувальна тактика.
79. Поєднані травми носа, приносових пазух та обличчя. Методи первинної хірургічної обробки ран, профілактика правцю.
80. Носові кровотечі: класифікація, причини, місцеві засоби зупики кровотечі, принципи загального лікування.
81. Сторонні тіла ЛОР-органів: клінічні симптоми, діагностика, методи видалення.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю.

1. Уміти користуватися лобним рефлектором та налобним освітлювачем.
2. Провести передню риноскопію і оцінити результати.
3. Провести задню риноскопію і оцінити результати.
4. Провести орофарингоскопію і оцінити результати.
5. Провести непрямую ларингоскопію і оцінити результати.
6. Провести пальпацію гортані та регіонарних лімфатичних вузлів, оцінити результати.
7. Провести отоскопію і оцінити результати.

8. Провести дослідження слуху шепітною та розмовною мовами і оцінити результати.
9. Провести камертональні проби (Вебера, Швабаха, Рінне, Федерічі та Желле) і оцінити результати.
10. Провести продування слухових труб за методом Політцера;
11. Оцінити основні типи тимпаногам.
12. Провести аналіз основних типів аудіограм.
13. Провести дослідження вестибулярного аналізатора та оцінити результати.
14. Виконувати діагностично-лікувальні маніпуляції:
 - а) туалет зовнішнього слухового проходу та введення турунди з лікарськими речовинами;
 - б) пневмомасаж барабанної перетинки;
 - в) забір матеріалу із порожнини носа, глотки та вуха для бактеріоскопічного та бактеріологічного дослідження;
 - г) змащування та зрошування слизової оболонки порожнини носа і глотки;
 - д) промивання лакун мигдаликів;
 - е) введення в носові ходи марлевих турунд з лікарськими засобами з метою анемізації та/або анестезії слизової оболонки порожнини носа;
 - є) ендоларингеальне введення лікарських розчинів;
 - ж) проведення первинної хірургічної обробки ран ЛОР – органів;
 - з) туалет трахеостоми та догляд за трахеостомічною канюлею;
 - и) видаляти сторонні тіла із порожнини носа, глотки, гортані та вуха.
15. Оцінити дані основних лабораторних досліджень (крові, сечі, спинномозкової рідини).
16. Оцінити результати бактеріоскопічного, бактеріологічного та цитологічного досліджень.
17. Оцінити дані рентгенологічного дослідження, КТ, МРТ хворого із патологією ЛОР – органів.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – підсумковий модульний контроль.

Методи навчання:

- Вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);

- Наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- Практичні (виконання графічних робіт, практики);
- Тематичні дискусії;
- Імітаційні ігри;
- Кейс-метод;
- Презентації, проблемний виклад матеріалу.

Форми та методи оцінювання:

Основними методами контролю знань здобувачів вищої освіти є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Вхідний контроль на початку вивчення дисципліни проводиться у вигляді вирішення тестових завдань для оцінювання початкового рівня знань здобувачів освіти.

Поточний контроль здійснюється у ході вивчення певної теми для визначення якості засвоєння певного обсягу навчального матеріалу, рівня сформованості окремої навички або вміння шляхом усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю знань і умінь за допомогою письмових робіт (письмові відповіді на питання, вирішення ситуаційних завдань з обґрунтуванням) тестового контролю з використанням набору стандартизованих завдань (тести відкритої та закритої форми), програмованого контролю з використанням комп'ютерних програм для тестування, практичної перевірки, самоконтролю.

Підсумковий контроль знань і умінь, набутих здобувачем освіти, проводиться по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни шляхом усної відповіді на питання екзаменаційного білету ПМК.

Система поточного та підсумкового контролю

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включають вхідний, поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти.

Вхідний контроль проводиться на початку вивчення навчальної дисципліни з метою діагностики вхідного рівня знань здобувачів вищої освіти та визначення можливості сприйняття, а також їх готовності до засвоєння даної навчальної дисципліни. За результатами вхідного контролю відбувається організація індивідуальної роботи зі здобувачами вищої освіти.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю –

забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками систематично під час практичних занять у формі усного опитування, виконання ситуаційних завдань, оцінки виконання практичних завдань, письмового контролю, письмового або програмного комп'ютерного тестування. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного здобувача освіти на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (Табл.1).

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти, як при підготовці до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку вивчення відповідної дисципліни. З початком викладання дисципліни науково - педагогічний працівник доводить до відома здобувачів вищої освіти вимоги до поточного контролю знань.

Оцінка виставляється науково-педагогічним працівником у «Журнал обліку відвідування та успішності студентів» та синхронно в «Електронний журнал ПДМУ» (далі ЕЖ) наприкінці заняття або після перевірки індивідуальних контрольних завдань (письмових робіт, розв'язування типових або ситуаційних задач і тестових завдань), але не пізніше 2 календарних днів після проведення заняття (у відповідності до «Положення про електронний журнал успішності»).

Таблиця 1

Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє

		помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	С	Здобувач освіти вмiє зiставляти, узагальнювати, систематизувати iнформацiю пiд керiвництвом науково-педагогiчного пiрацiвника, в цiлому самостiйно застосовувати її на практицi, контролювати власну дiяльнiсть; виправляти помилки, серед яких є суттєвi, добирати аргументи для пiдтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовiльно)	D	Здобувач освіти вiдтворює значну частину теоретичного матерiалу, виявляє знання i розумiння основних положень з допомогою науково-педагогiчного пiрацiвника може аналізувати навчальний матерiал, виправляти помилки, серед яких є значна кiлькiсть суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матерiалом на рiвнi вищому за початковий, значну частину його вiдтворює на репродуктивному рiвнi. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовiльно)	FX	Здобувач освіти володіє матерiалом на рiвнi окремих фрагментiв, що становлять незначну частину матерiалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матерiалом на рiвнi елементарного розпiзнання i вiдтворення окремих фактiв, елементiв, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Після отримання оцінок за всі теми модуля розраховується середня оцінка, яка потім за допомогою спеціальної шкали конвертується в рейтингові бали за поточну успішність з модуля (таблиця 3). Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модулю дорівнює 120 балам (середня оцінка 5,0). Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент є 72 бали (середня оцінка 3,0).

Підсумковий контроль засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни проводиться у формі підсумкового модульного контролю (ПМК). ПМК здійснюється по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни на останньому занятті модуля.

До ПМК допускають здобувачів вищої освіти, які набрали необхідну мінімальну кількість балів впродовж поточного контролю (середній бал

успішності 3,0 і вище), не мають невідпрацьованих пропусків лекційних та практичних занять, засвоїли теми винесені для самостійної роботи в межах модуля та виконали всі вимоги з кожної навчальної дисципліни, які передбачені робочою навчальною програмою з дисципліни (позитивні оцінки зі змістовних модулів та із захисту історії хвороби, отримали допуск до складання ПМК).

Питання (ситуаційні задачі), які винесені на ПМК, охоплюють найбільш значущі розділи робочої навчальної програми, які в достатній мірі висвітлені в літературних джерелах, рекомендованих як основні (базові) при вивченні оториноларингології з особливостями дитячого віку. Обов'язково до переліку питань, винесених на ПМК, включені питання з тем, які визначені для самостійне вивчення в межах модуля.

З питань формуються екзаменаційні білети на ПМК, які затверджуються на засіданні кафедри. Білет з дисципліни містить 2 конкретних базових теоретичних (практично-орієнтованих) питання та 1 ситуаційну задачу. Кожне питання білету оцінюється в межах 0- 30 балів, ситуаційна задача – 0-20 балів (Табл.2). За підсумком складання ПМК здобувачу освіти виставляється сумарна оцінка від 0 до 80 балів, конвертація балів у традиційну оцінку не проводиться (Табл.3).

Таблиця 2

Структура ПМК

Усна відповідь на питання контролю практичної та теоретичної підготовки за модулем (2 питання)	0-60 балів
Усне обґрунтування відповіді на ситуаційну задачу	0-20 балів

Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів (Табл.3). Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність). За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності результати оцінювання, отримані під час складання ПМК здобувачу освіти за відповідь виставляється оцінка «незадовільно». Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення модуля, з якого проводиться підсумковий контроль, мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до [уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і](#)

(https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf),

при цьому присутність здобувача освіти на ПМК є обов'язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає ПМК за загальними правилами.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється на підставі суми балів за поточну успішність здобувача вищої освіти та балів, отриманих за ПМК, яка конвертується у ЄКТС та традиційну 4-бальну систему відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Отримані бали за модуль науково-педагогічний працівник виставляє у «Відомість підсумкового модульного контролю» та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти.

Інформація про здобувачів освіти, яким не зарахований ПМК, з точним зазначенням причини не зарахування також вноситься до «Відомості підсумкового модульного контролю» та індивідуальні навчальні плани студентів. Причини не зарахування можуть бути наступні:

- а) здобувач вищої освіти має невідпрацьовані пропуски занять і (або) лекцій, виробничої практики. Позначка «н/в» (не виконав) у колонці «бали за ПМК»;
- б) здобувач вищої освіти відвідав усі заняття (практичні, семінарські, лекційні), але не набрав мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допускається до ПМК. Позначка «н/д» (не допущений) у колонці «бали за ПМК»; в) здобувач вищої освіти відвідав усі заняття, та набрав кількість балів за поточну навчальну діяльність і був допущений до складання ПМК, але не з'явився на ПМК. Позначка «н/з» (не з'явився) у колонці «бали за ПМК».

Здобувач вищої освіти має право на складання та два перескладання ПМК.

Регламент перескладання ПМК.

Дозвіл на перескладання ПМК видається деканом факультету, директором інституту (або його заступником) у вигляді «Персональної відомості перескладання підсумкового контролю» який здобувач освіти отримує в деканаті під особистий підпис за пред'явленням індивідуального навчального плану та (за необхідністю) інформації з кафедри про ліквідацію заборгованості (відсутність «нб», середній бал успішності 3,0 і більше). При

організованому перескладанні ПМК групою здобувачів вищої освіти використовується загальна відомість. Персональна відомість перескладання підсумкового модульного контролю (загальна відомість) заповнюється завідувачем кафедри або уповноваженою ним особою у двох примірниках, один з яких залишається на кафедрі, другий у день заповнення повертається в деканат завідувачем навчальної частини кафедри (відповідальним викладачем). Здобувач вищої освіти має право на перескладання ПМК, до закінчення вивчення відповідної дисципліни. Нескладений ПМК з однієї дисципліни не є підставою для недопуску здобувача вищої освіти до складання підсумкового семестрового контролю з іншої дисципліни.

Методичне забезпечення:

1. Рекомендована література.
2. Мультимедійні презентації лекцій.
3. Мультимедійні презентації для самостійного опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.
4. Силабус.
5. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти (тести різних рівнів складності, ситуаційні задачі, комп'ютерні контролювальні програми).
6. Календарно-тематичні плани лекцій, тематичні плани практичних занять.

Рекомендована література

Базова (наявна в бібліотеці ПДМУ):

1. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Деєва. - 2020, 472 с.
2. Невідкладна допомога в оториноларингології / О.М. Науменко, В.М. Васильєв, Ю.В., С.Б. Безшапочний – 2017. - 144 с.
3. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Деєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 496 с.

Допоміжна:

1. Лайко А. А., Заболотна Д. Д., Синяченко В. В., Гавриленко Ю. В. Обсяг і методики обстеження об'єктивного статусу дітей з ЛОР-патологією. Навч.-метод. посібник. – К.: Логос, 2018. – 170 с.
2. Косаковський А. Л., Лайко А. А., Косаківська І. А., Синяченко В. В., Бредун О. Ю., Гавриленко Ю. В., Сапунков О. Д., Мошич О. П. Дитяча оториноларингологія. Збірник тестових завдань: навчальний посібник. -К.: НМАПО імені П. Л. Шупика, 2019. -272 с.

3. Лайко А. А., Гавриленко Ю. В., Борисенко О.М., Березнюк В.В. Роль патології слухової труби у розвитку захворювань середнього вуха / А. А. Лайко, Ю. В. Гавриленко, О. М. Борисенко, В. В. Березнюк // Вінниця «Твори», 2020— 169 с.
4. Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Пропедевтика ендомікроринохірургії / Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. – К., ТОВ «Вістка», 2018. - 106 с.

Інформаційні ресурси:

1. Електронний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського; <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна наукова медична бібліотека України <https://library.gov.ua/>
3. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
4. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
5. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
6. Освітній портал НМУ імені О.О. Богомольця <http://nmuofficial.com>
7. National Library of Medicine <https://www.nlm.nih.gov/>
8. National Center for Biotechnology Information <https://www.ncbi.nlm.nih.gov>
9. Електронна база даних медичних і біологічних публікацій Національної медичної бібліотеки США <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
10. <http://www.lorlife.kiev.ua/archive.shtml>
11. <http://www.ents.com.ua/cong/10.pdf>
12. <http://medbib.in.ua/zagalna-harakteristika-istoriya-predmeta.html>

Розробники: Михайло БЕЗЕГА, к.мед.н., зав. кафедри

Світлана ЗАЧЕПИЛО, к.мед.н., доцент кафедри